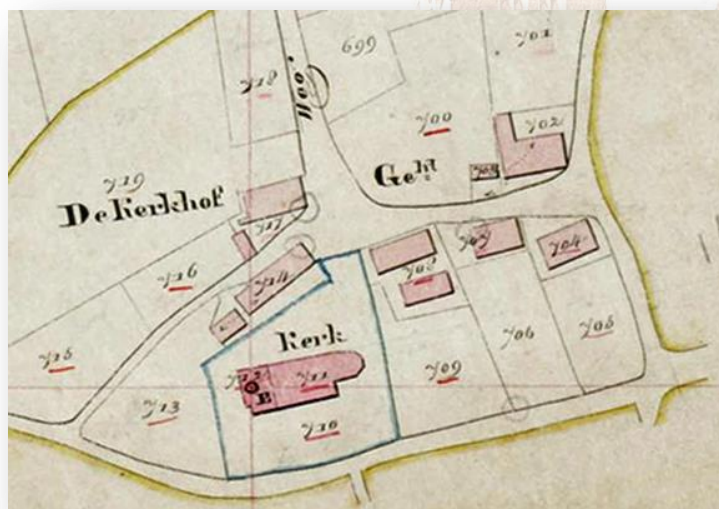

Het Oude Kerkhof te Heeze

De begraafplaats is wat er nog rest van het kerkhof rond de Middeleeuwse kerk van Heeze.

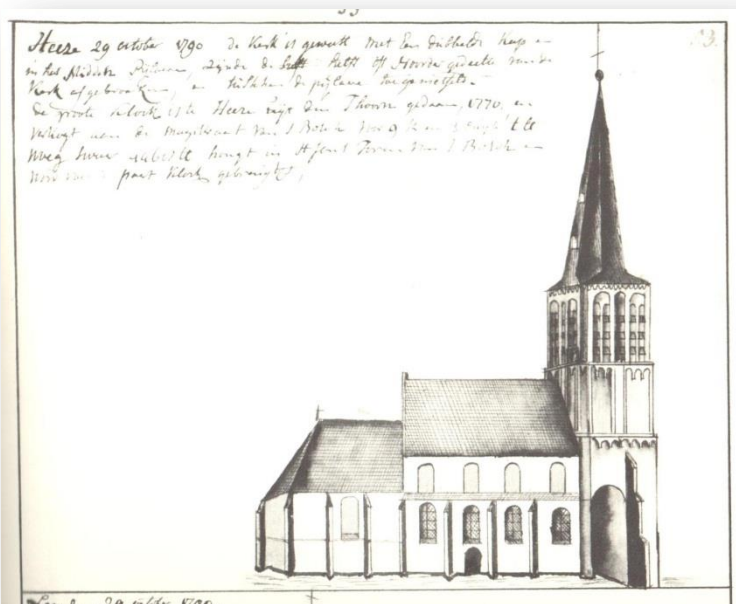
De kadastrale situatie van de oude kerk met kerkhof op het minuutplan van 1832. Duidelijk is te zien dat de noordelijke zijbeuk is verdwenen. Kerk, toren en kerkhof zijn afzonderlijke percelen.

Ter inleiding

De middeleeuwse kerk was sinds 1648, zoals overal in de Republiek der Zeven Verenigde Provinciën, in handen van de protestanten. Dat was in Brabant en Limburg maar een kleine groep die ook kon beschikken over de kapel die dicht bij het dorp lag. De kerk raakte steeds verder in verval en in 1759 kwam drossaard Van der Hoeven met het plan de kerk te verkleinen. Hij wilde naast de toren alleen nog het middenschip handhaven. Door een financiële bijdrage van baron Jan Maximiliaan van Tuyll van Serooskerken kon het gebouw echter gedeeltelijk worden hersteld. Niettemin werd het maar sporadisch gebruikt en na een plundering en

Op den Rösheuvel

vernieling op 3 februari 1795, waarbij de meeste grafzerken werden vernield, al helemaal niet meer.

Op 29 oktober 1790 bezocht Hendrik Verhees Heeze en maakte deze schets van de kerk. De onderste geleding van de toren roept nogal wat vragen op. In 1828 is de kerk gesloopt nadat de waterstaatskerk in het dorp gereed was. De toren bleef nog tot 1854.

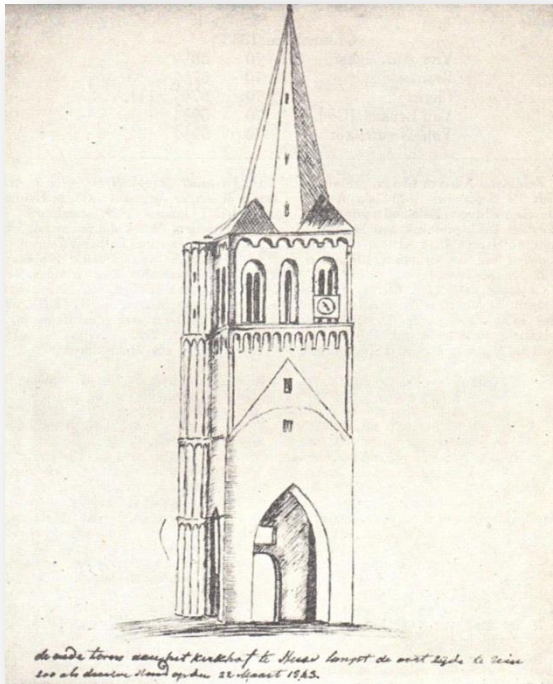
Met de komst van de Bataafse Republiek in 1796 kwam er verandering in de positie van de Nederduits-Gereformeerde kerk¹. De scheiding tussen kerk en staat werd volledig doorgevoerd en alle religies werden gelijkgesteld. Tegelijk vond er een herverdeling van het totale kerkelijk bezit plaats.

Op grond van de Staatsregeling werd bepaald dat: *“De Torens, aan de kerkgebouwen gehecht, benevens de Klokken, met derselver huisingen, worden verklaard, eigendommen te zijn en te blijven der Burgerlijke Gemeenten, staande ten allen tijde onder derselver behering en onderhoud.”*

De reden voor deze beslissing was dat de overheid directe zeggenschap wenste over de klokken voor het gebruik in geval van brand, calamiteiten, oorlog of wat dies meer zij. Men was verder van mening dat de klokken niet alleen geluid moesten worden bij het overlijden van katholieke dorpelingen maar ook voor andersgezinden. Ook zij zouden op de begraafplaats hun laatste rustplaats blijvend moeten kunnen vinden. Over de kerkhoven wordt in de Staatsregeling niets gezegd. Aangezien alle gezindten er werden begraven werd algemeen gesteld dat de burgerlijke gemeente eigenaar was, hetgeen bij de invoering van het kadaster in 1832 in de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel werd bevestigd.

¹ Sinds 1816 kwam de naam Nederlands Hervormde Kerk pas in gebruik.

Op den Rösheuvel

De toren zonder kerk vanuit het oosten getekend door Hendrik Godefridus van Moorsel op 22 maart 1843.

In 1798 kon men het in Heeze echter niet eens worden over de naasting van de zwaar in verval zijnde kerk. De katholieken besloten de schuurkerk te blijven gebruiken.

Eind 1828 werd de opstal van de kerk verkocht aan de katholieken die het gebouw sloopten om het materiaal te gebruiken bij de bouw van de nieuwe waterstaatskerk in het dorp. De toren, die eigendom was van de burgerlijke gemeente bleef staan om uiteindelijk in 1852 alsnog gesloopt te worden.

Inmiddels was er immers een nieuwe toren toegevoegd aan de waterstaatskerk en waren de klokken daarheen overgebracht.

Na de sloop van de kerk was er een puinhoop overgebleven. Hendrik Godefridus van Moorsel schrijft in zijn 'Kronijk' op pagina 104:

*"17 Mei (1842) door order van den Heer Pastoor van Heeze de kerkhof aldaar welke er uitzag als een puinhoop begonne op te ruimen, gelijk te maken en met palm en latten te omringen; bij welke gelegenheid daar de kerk gestaan heeft in het choor een loden kist gevonden is welke waarschijnlijk met eene houten omgeven moet zijn geweest, welke geheel verteerd was, leggende daarbij 5 zware ijzere ringen, zijnde de 6e er niet bij te vinden; in de kist waren geen menschelijke overblijfselen meer dan stof gelijkende naar asch; de kist is aan den Burgemeester gebragt."*²

Een kerkhof moest volgens de wet op een adequate wijze van een omheining worden voorzien. In 1842 werd het kerkhof daarom voorzien van een afrastering van houten palen met latten. Toen die in 1848 versleten bleken, liet de gemeente het terrein omplanten met een beukenhaag.

² Kronijk of aantekening der merkwaardige voorvallen binnen de gemeente Heeze en eenige omliggende dorpen en enkele welken algemene belangstelling verdienen, Hendrik Godefridus van Moorsel, uitgegeven en toegelicht door P. Dominicus de Jong O.C.R., Achelse kluis 1953

Op den Rösheuvel

Het kerkhof mocht in het kadaster dan wel op naam van de burgerlijke gemeente staan, niettemin werd dat herhaaldelijk door de protestantse gemeente bestreden. In de periode 1842 – 1860 komt het verschillende keren tot een aanvaring tussen deze partijen. De kern van het conflict werd gevormd door het eigendom van de inmiddels kaprijpe bomen op het kerkhof. De waarde van het hout werd door sommige bronnen geschat op drie- à vierhonderd gulden, maar andere spreken zelfs van achthonderd gulden.³ Op 11 december 1860 komen de partijen tot een schikking en legden die vast in een overeenkomst.⁴

Schoolmeester Panken uit Bergeijk (1819-1904) bezocht Heeze samen met zijn neef op woensdag 22 augustus 1855. Na een overnachting 'In den Jager' in de Kapelstraat bezocht het tweetal in de ochtend het kasteel waar ze door een van de freules werden rondgeleid.

Hij noteerde in zijn dagboek:

Dit bezoek deden wij tusschen 8 en 10 ure en verlieten een half uur later het dorp langs de standplaats van den in 52 afgebroken toren, welke eenen hooge ouderdom aanduidde. Het kerkhof aldaar dient thans alleen tot begraving der lijken der protestanten dier Gemeente. Er lag nog een verbazende menigte puin van den toren. Bij den landbouwer P. Smulders nabij dit kerkhof wonende, bezigtigde ik eene Middeleeuwse doopvont, van blauwen zerksteen, hoogstwaarschijnlijk uit de reeds lang weggebrokene oude parochiekerk, naar welker grootte, vorm enz. ik toen eenige inlichtingen inwon. Deze vont wordt thans voor eenen pompbak gebruikt. Derzelve diameter is 0,9 el, de dikte der wanden 1 pm. de diepte, binnen gemeten 3 en van buiten 4 palmen.

Nadat in 1853 een nieuwe rk.-begraafplaats in het dorp was aangelegd verloor het oude kerkhof zijn functie als begraafplaats voor katholieken. Op 15 december 1861 besloot de gemeenteraad om in overleg met de hervormde gemeente over te willen gaan tot deling van het gemeenschappelijk bezit van het kerkhof. De ondergrond van de oude kerk was immers eigendom van de protestanten en lag als een enclave in het kerkhof. Een overeenkomst liet echter nog tot 1870 op zich wachten want op 30 april van dat jaar nam de raad pas een besluit over een dergelijke overeenkomst.

In 1874 laat de raad aan de provincie weten dat het in de bedoeling ligt twee afzonderlijk lijkenhuisjes op te richten, maar op 20 november 1875 nam zij het besluit om er samen één te bouwen bij de grens tussen beide begraafplaatsen.⁵

In 1929 verkoopt de gemeente nog eens 1243 m² grond aan de NH-gemeente en 339 m² aan de heer Van Gerwen. Dat laatste betekende een verkleining van het kerkhof aan de noordzijde.⁶

In de jaren zestig van de vorige eeuw kwam de Monumentenwet tot stand. De cultuurhistorische waarde van het terrein ging aan de toenmalige

³ f 300,- zou tegenwoordig al ca. 3200 euro zijn!

⁴ Bron: "Heemkronyk" 1979, pag. 113 e.v., "Uit de archiefkist" door C.S. Smit

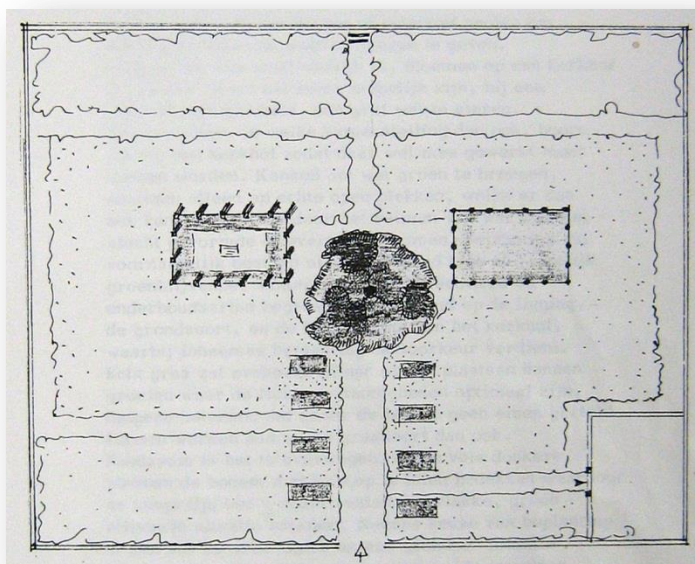
⁵ Gemeentearchief Heeze, inv. no. 1813

⁶ ANHG = archief Nederlands Hervormde Gemeente Heeze-Leende-Maarheeze 1648-1988 RHC-e collectienummer A-0036, inv. 644

Op den Rösheuvel

minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk niet voorbij en bij besluit van 6 november 1967 wees hij het "Terrein waarin funderingen van een kerk. Datering: 13e eeuw en later." aan als archeologisch rijksmonument.

In 1986 maakt C.J. Elings, tuin- en landschapsarchitect te Oosterwijk, een rapport over de (onderhouds)toestand van het kerkhof en volgt er een opknapbeurt.⁷

Elings maakte dit ontwerp voor een herinrichting dat echter niet werd uitgevoerd.

De contouren van het koor van de oude kerk zijn zichtbaar gemaakt in de vorm van een buxus-beplanting.

⁷ ANHG, inv. 653

Op den Rösheuvel

Het familiegraf Van Tuyll van Serooskerken

Familiegraf van de Heezerse tak van het adellijk geslacht Van Tuyll van Serooskerken, op de begraafplaats van de protestantse gemeente.

Op 19 mei 1759 kocht Jan Maximiliaan, baron van Tuyll van Serooskerken de heerlijkheid Heeze-Leende-Zesgehuchten. Na zijn tweede vrouw kwam de heerlijkheid aan zijn jongste zoon Reinoud Diederik (1746-1784). Hij huwde in 1772 met gravin Carolina Urselina Philippina van Randwijck.⁸ Reinoud overleed plotseling tijdens zijn verblijf in Heeze en werd eerst begraven in de grote kerk die hier toen nog stond. Hij werd op verzoek van zijn weduwe echter herbegraven in een nieuwe familiegrafkelder in ⁽⁹⁾ de kapel aan de Kapelstraat die als protestantse kerk in gebruik was.

In 1810, toen ons land bij Frankrijk werd ingelijfd, werd hier de Code Pénal van 1804, die het begraven in kerken verbood, ook van kracht. Koning Willem I herstelde echter de oude begrafenisrechten met name ten behoeve van de bovenlaag in de maatschappij bij K.B. van 24 december 1813. Bij Koninklijk Besluit van 22 augustus 1827 werd het begraven in de kerken echter weer verboden. Het verbod trad op 1 januari 1829 in werking.

⁸ Carolina was afkomstig uit de baronale tak van de familie van Randwijck [RHCe. Heeze R1650 fol. 16v Testament van Anna Margaretha van Randweijck]

⁹ Het is niet helemaal duidelijk of deze kelder IN of BIJ de kapel lag. In de literatuur wordt telkens uitgegaan van een kelder in de kapel. Zijn zoon Jan Diederik werd echter in 1843 hierin bijgezet, maar sinds 1829 was het bij wet verboden te begraven in de kerken.

Op den Rösheuvel

De grafkelder in de kapel was maar klein en hoewel begraven in de kerk wettelijk weer was toegestaan, verkoos de weduwe toch een nieuw familiegraf te stichten op de algemene begraafplaats in de oude kerk. En zo ontstond hier dit familiegraf waarin de gravin na haar overlijden op 6 januari 1823 te Maarssen als eerste werd begraven.

HET BESTAANDE GRAFMONUMENT

1863: verzoek familiegraf ¹⁰

Op 21 december 1863 komt er bij de kerkvoogdij een brief binnen van A. van Tuyll van Serooskerken (barones Aimée) om binnen het voormalige kerkgebouw een oppervlak van 30 m2 in eigendom af te staan voor de inrichting van een familiegraf.

Vervolgens vraagt de kerkvoogdij twee adviezen:

- Bij het Provinciaal College van Toezicht op de kerkadministratie. Zij antwoordt dat de transactie tot de bevoegdheid van de plaatselijke kerkvoogdij behoort en er zodoende geen beletsel is;
- Bij de Eindhovense jurist mr. M. van den Acker. De kerkvoogdij vraagt advies over de vraag of de betreffende ondergrond tot haar eigendom behoort. Die vraag werd ongetwijfeld gesteld omdat de kwestie van de naasting van de kerk nooit was afgerond. Verder stelde zij aansluitend de vraag of haar het recht toekwam om een deel ervan te vervreemden aan de familie Van Tuyll van Serooskerken.

Mr. Van den Acker beantwoordt de vragen bevestigend: omdat de katholieken geen gebruik hebben gemaakt van hun recht, gegeven bij de staatsregeling van 1798, om de kerk te naasten en de protestanten te vergoeden, is de ondergrond van de kerk eigendom van de protestantse gemeente en kan zij dus een deel daarvan verkopen.¹¹

1869: onderhandse overeenkomst ¹²

Op 2 december 1869 schrijft J.H.W.J. Neomagus in hoedanigheid van kerkvoogd en gemachtigde een verklaring waarin voor de som van 200 gulden een oppervlak van 33 roeden en 2 ellen van het perceel kadastraal bekend D-1365 af te staan aan de erven van Baron van Tuyll van Serooskerken voor het inrichten van een familiegraf. In het stuk wordt gesproken over: "ongeveer een vierkant gedeelte zoals bereeds door eenen steenen muur, behoorlijk is aangewezen". In de praktijk was men kennelijk al op het e.e.a. vooruitgelopen.

De kopers zijn:

- Jkvr. Anna Elisabeth Constance Aimée, barones van Tuyll van Serooskerken;
- Jkvr. Ursule Adèle Aurore, barones van Tuyll van Serooskerken;

¹⁰ ANHG inv. 643

¹¹ ook GA, inv. 1813

¹² ANHG inv. 643

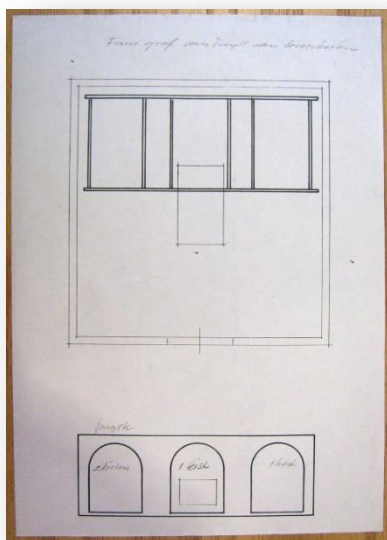
Op den Rösheuvel

- Reinoud Karel, baron van Tuyll van Serooskerken, wonende te Utrecht in hoedanigheid van curator van Karel August Mari Hypolite, baron van Tuyll van Serooskerken.

In het archief van de Hervormde Gemeente bevinden zich drie documenten van deze strekking, maar vreemd genoeg heeft de notariële bevestiging kennelijk niet plaats gevonden waardoor kadastraal de percelen niet zijn gespits!

Binnen het hekwerk liggen twee grafzerken. Centraal ligt er een steen die op de grafkelder. Op de steen staat enkel het opschrift:

BARON VAN TUIJLL VAN SEROOSKERKEN

Tot het archief van de Hervormde Gemeente behoort ook deze schets van de grafkelder. In 1985 heeft de Heezer baron en de barones van Tuyll gevraagd of er een grafkelder was binnen de ommuring van het familiegraf op de protestantse begraafplaats. Zij vroegen zich af waar ze begraven zouden kunnen worden. In het familiegraf van de van Tuyll's in Geldrop waren nog twee plekken voor begraving beschikbaar. Maar deze waren gereserveerd.

Er is gevraagd bij oudere leden van de kerk of iemand iets wist over dit graf. Albert Vink, geboren 1895 en destijds wonende ten oosten van de

begraafplaats, wist alleen te vertellen dat de grote steen die er ligt uit de kapel afkomstig is.

In 1986 is door de kerkvoogden onderzoek gedaan wat er zich in de grond binnen de muren van de grafruimte bevindt. Het onderzoek is gedaan door met een stalen pen in de grond te prikken. Op deze wijze werd gevonden dat er zich twee muren bevinden evenwijdig aan de toegangspoort, Tussen deze muren bevinden zich 3 van bakstenen gemetselde tombes. Twee daarvan waren zo bouwvallig geworden dat ze ieder moment konden instorten. De baron adviseerde later deze ruimten dicht gooien. De noordelijkste tombe was nog intact. En om te zien wat zich daarin bevindt is er in de verticale wand een gat gemaakt. Met een gaslamp die door de opening naar binnen was laten zakken werd vastgesteld dat er twee gaven kisten in stonden.

Omdat twee van de tombes op instorten stonden werden de kosters, die het kerkhof onder hielden, geadviseerd de ruimte binnen het hek niet te betreden. Binnen de kortste keren werd het

Op den Rösheuvel

een janboel op die grafplaats. Besloten is toen de bouwvallige tombes dicht te gooien en de grafplaats op te knappen. In de middelste ruimte staat een nog goed uitziende kist. De ruimte er omheen was bezaaid met resten van een oude kist. In de kist bevonden zich twee schedels. Zowel van deze inhoud als die van de tombe met de twee kisten zijn foto's gemaakt. Na het dichtgooien van de grafruimtes is er een laag grint gestort. In de meest zuidelijke ruimte was de kist met de inhoud grotendeels vergaan. Er is niet gezocht naar details van de inhoud. De voorzichtige conclusie is dat er van vijf mensen resten zijn begraven.

In de kelder zijn bijgezet:

Jan Diederik baron van Tuyll van Serooskerken, zn. van Reinoud Diederik baron van Tuyll van Serooskerken en Carolina Ursulina Philipota van Randwijck, geb. te Utrecht op 6 augustus 1773, ovl. (69 jaar oud) te Heeze op 9 juli 1843. Hij werd aanvankelijk begraven in de familiekerk bij de kapel, maar later naar hier overgebracht.

Mr. Jan Diederik baron van Tuyll van Serooskerken was heer van Heeze, Leende en Zesgehuchten. Jan Diederik was de oudste zoon van Reinout Diederik van Tuyll van Serooskerken. Van zijn vader erfde hij de heerlijkheid Heeze en het Kasteel Heeze. Hij was een bekend landelijk politicus en had diverse openbare functies zoals houtvester, lid van de Eerste- en Tweede Kamer der Staten Generaal en de Provinciale Staten van Noord-Brabant,

en van 1818-1820 was hij burgemeester van de gemeente Heeze, Leende en Zesgehuchten. In 1814 werd hij opgenomen in de Ridderschap van Noord-Brabant. Ook was hij Commandeur van de Duitse Orde.¹³

De kinderen verkochten op 17 november 1844 een deel van het landgoed aan de monniken van de Abdij van Westmalle, die hier een Trappistenklooster zouden stichten: de Achelse Kluis. Jan

¹³ In 1581 werd de balije Utrecht van de Duitse Orde onder landcommandeur Jacob Taets van Amerongen protestant. Zij bestaat tot op de dag van vandaag nog onder de naam van het Duitse Huis als protestantse charitatieve instelling.

Op den Rösheuvel

Diederik had dit landgoed op 16 juni 1798 op een veiling in Maastricht van de Franse regering gekocht.¹⁴

Al deze kinderen stierven kinderloos. Ursula was het laatste kind dat tot haar dood op het kasteel verbleef.

Johanna Catharina van Westrenen, zijn vrouw, geb. te Utrecht op 24 maart 1776, ovl. (86 jaar oud) te Heeze op 28 november 1862.

Anna Elisabeth Constance Aimée (Aimée) barones van Tuyll van Serooskerken, hun dochter, geb. te Utrecht 5 mei 1800, ongehuwd, ovl. (ongeveer 90 jaar oud) te Heeze op 20 april 1891.

Schoolmeester P.N. Panken uit Bergeijk noteerde in zijn dagboek:

20 (april 1891) overleed te Heeze de oudste der 2 zusters van Tuijll van Serooskerke, hebbende bijna de leeftijd van 91 jaren bereikt. Toen ik mij Maandag namiddag 27 (april 1891) in de herberg van dew. Van Engelen in de dorpskom te Leende bevond, kwam haar zoon de gemeente-Ontvanger, van de begrafenis der baronnes te Heeze terug, waarop o.a. de Burgemeester, raadsleden enz. der 3 gemeenten dier heerlijkheid genoodigd waren. De ontvanger verhaalde de begrafenis-stoet enz. Alvorens het lijk uit het kasteel werd gedragen hield de dominé van Budel, bij 't graf op 't oude kerkhof die van Valkenswaard (Heeze vaceert) en 't hoofd der school eene rede. Met mijn gezelschap huiswaarts keerende hoorden wij 't klokkengelui van Leende, vermoedelijk ter gedachtenis der freule. Had ik vroeger den dag harer begrafenis gekend, zouden wij ze hebben bijgewoond.

¹⁴ Kronijk van Heeze, pag. 134; Momenten uit drie eeuwen kluishistorie, D. de Jong, 1973; De definitieve akten passeerden gelijktijdig in Heeze en in Achel op 9 april 1845

Op den Rösheuvel

Ursula Adèle Aurore barones van Tuyll van Serooskerken, hun dochter, geb. te Utrecht op 16 maart 1805, ongehuwd, ovl. (96 jaar oud) te Heeze op 22 november 1901.

Met haar stierf de familie op het kasteel van Heeze uit. Na haar dood ging het kasteel Heeze over op een verre achterneef, namelijk Samuel John baron van Tuyll van Serooskerken.

Karel August Mari Hyppolite (Karel) baron van Tuyll van Serooskerken, hun zoon, geb. te Utrecht op 16 november 1806, ongehuwd, ovl. (82 jaar oud) te Heeze op 2 februari 1889.

In officiële stukken wordt hij telkens vertegenwoordigd door zijn broer Reinout die dan '*curator*' wordt genoemd. Hij was geestelijk gehandicapt hetgeen in die tijd werd omschreven als '*onnozel*'.

Op den Rösheuvel

Ter linkerzijde bevindt zich het graf van Micheline Marguerite Henriette Mathilde Halewick de Heusch met als opschrift:

**MICHELINE MARGUERITE HENRIETTE
MATHILDE
BARONES VAN TUYLL VAN
SEROOSKERKEN-
HALEWICK DE HEUSCH**

**ST. JOSSE TEN NOODE HEEZE
11 MEI 1922 9 MEI 2000**

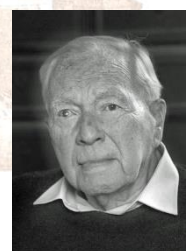
Gehuwd op 1 oktober 1946 met mr.
Hendrik Nicolaas Cornelis baron van
Tuyll van Serooskerken

De steen heeft als opschrift:

**HENDRIK NICOLAAS CORNELIS
BARON VAN TUYLL VAN
SEROOSKERKEN**

**GELDROP HEEZE
22 NOVEMBER 1916 5 JULI 2017**

sept. 1951-sept. 1953:
waarnemend burgemeester
van Steenderen

okt. 1956-april 1962:
burgemeester van Doesburg

dec. 1964-1971:
burgemeester van Lochem

Op den Rösheuvel

foto collectie RCE 1987

Op den Rösheuvel

Graf van Adriaan Johannes Noels, onderwijzer

Nadat in 1927 een katholieke school was gesticht werd er op de hoek van de Schoolstraat en de Molenstraat een nieuwe openbare lagere school gebouwd. Feitelijk waren het de protestantse kinderen die deze school bezochten.

De Nederlands Hervormde onderwijzer Adriaan Johannes Noels (geb. Ellewoutsdijk, 22 juni 1899 – overl. te Eindhoven 16 mei 1944) werd aangetrokken als hoofdonderwijzer. Zijn voorgaande standplaats was Brakel waar hij ook was gehuwd met Neeltje Elisabeth van der Leij. Op vrijdag 19 mei

1944 werd hij hier 's middags om 14 uur begraven.

Graf van Carl August Polhaus.

Dit is het graf van Carl August Polhaus. Hij was van Duitse afkomst. (Eberfeld, 4 november 1864 – Heeze, 8 juni 1920) In 1904 kwam hij met zijn gezin naar Heeze en woonde in de Kapelstraat. Zijn beroep was "verfmeester bandfabriek". Kennelijk was hij om zijn specifieke kennis aangetrokken door de firma Vullingsh.

Op den Rösheuvel

Graf van de familie Neomagus-Abbing.

Dit is het graf van notaris Juul Neomagus, zijn moeder Mechlina de Rieux en zijn schoonvader dr. C.A. Abbing.

Neomagus wordt in 1869 benoemd tot notaris te Heeze. Hij is daarmee de derde notaris sinds de instelling van een notarisplaats in Heeze in 1811. Op 1 juni 1869 is Juul vanuit Asten naar Heeze overgeschreven, samen met zijn moeder en zijn zus Johanna. Hij trouwt er, 43 jaar oud, op 16 september 1870 met de 38-jarige Johanna Christina Abbing, geboren in Hoorn op 15 augustus 1832. Zij is een dochter van dr. litt. Cornelis Allard Abbing (1800-1872) en Barbera Maria Henriette Alewijn (1802-1868). Juul en Johanna hebben zijn moeder Mechelina en

haar vader Cornelis in huis. Cornelis Abbing, sinds 1868 weduwnaar, komt dan van Hoorn naar Heeze en sterft er op 26 juli 1872. Mechelina Neomagus-de Rieux overlijdt te Heeze op 2 november. Zijn weduwe vertrekt naar Zundert waar haar broer Johan predikant is.

Graftombes van de familie Van Rietschoten

Op den Rösheuvel

Deze twee liggende zerken zijn de beide echtgenotes van Willem Gijsbertus van Rietschoten, de rentmeester van het kasteel die ook raadslid en wethouder was van 1919 -1923. De linker tombe is van mevrouw Maïke Adriana van Rietschoten-Drenth ('s-Hertogenbosch 18 juni 1850 – Heeze, 15 mei 1901) , kamenier op het kasteel. De rechter tombe is van Barendina Reindertje van Rietschoten-Mulder (Amsterdam, 17 juni 1866 – Heeze, 3 oktober 1921). Van Rietschoten zelf is hier niet begraven. Hij trouwde voor de derde keer en overleed in De Bilt.

Jacob de Koning

Jacob de Koning woonde met zijn gezin aan de Huisvenseweg 14 in Heeze. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was het hele gezin actief in het verzet. Sinds 2012 herinnert ter plaatse een gedenksteen in de vorm van een zwerfkei aan de groep.

Een glazen plaat op de steen verteld het volgende verhaal:

U staat op het voormalige boeren erf van Jacob de Koning.

Juist op deze plek stond een grote veldschuur, met daarin een geheime opslag voor o.a. wapens, munitie en een twintigtal radio's. Dit alles was bestemd voor de grote verzetsgroep, waarvan Jacob's vier zonen en schoonzoon Aart van Heijst deel uit maakten.

Acties: hulp aan

vluchtelingen, Joden, piloten en onderduikers, maar óók wapendroppings en overvallen op distributiekantoren in o.a. Heeze, Geldrop en Mierlo.

Op 14 mei 1944 werden ze verraden: arrestatie van 15 verzetsstrijders, waaronder Reinder Keizer. Huibrecht de Koning werd hierbij zwaar gewond. Geneeskundige hulp was nauwelijks te krijgen. Huisarts Dr. P. (Pietje) H. Teeuwen gaf eerste hulp. Hij voorkwam tevens de arrestatie van Jacob. Zij kwamen om in de concentratiekampen Vught, Sandbostel en Neuengamme.

Op den Rösheuvel

Graf van ds. Nijenhuis.

J.W. NIJENHUIS
GEB. 2 OCT 1816
PRED. TE HEEZE DEC. 1889
OVERL. 7 DEC.1889

Jan Willem Nijenhuis werd geboren te Hummelo als zoon van Derk Willem Nijenhuis, bierbrouwer, en Johanna Margaretha Japing. Hij trouwde op 22 april 1842 te Hummelo en Keppel met Hanna Elisabeth Ovink, geb. 22 januari te Dinxperlo.

Op 24 november 1889 kwamen Jan-Willem die inmiddels al 73 was, zijn vrouw en nog één dochter (Mathilde Cornelia Susanna, geb. 4 maart 1843 te Gorssel) naar Heeze om te voorzien in de vacature van dominee. Enkele dagen later, op 7 december 1889 overleed Jan-Willem. Op 16 april 1895 vertrok zijn weduwe naar 's Gravenmoer.

Graven Freher - van Galen.

Hendricus Marquardus Freher, geb. te Tilburg op 13 februari 1803 zn. Henricus Freher en Johanna Heshusius, notaris in Heeze van 1831 tot zijn dood in 1868, ouderling van de NH-kerk in Heeze en sinds 1848 ook provinciaal ouderling, ovl. (ongeveer 65 jaar oud) te Heeze op 28 oktober 1868.

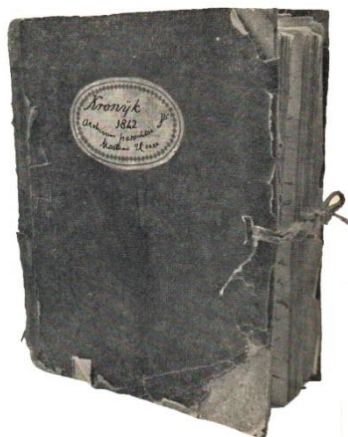
Notaris Juul Neomagus volgde hem op. Hij was op 14 december 1834 te Bergeijk getrouwd met Johanna Catharina van Galen, dr. van Antonie van Galen (notaris; burgemeester) en Johanna Mathea Ernesta Louwiese, geb. te Bergeijk op 21 december 1808,

Op den Rösheuvel

ged. op 25 december 1808, ovl. (80 jaar oud) te Heeze op 27 april 1889. Het huwelijk bleef kinderloos.

mr. Hendrik Godefridus van Moorsel

Op dit kerkhof werd in 1851 ook mr. Hendrik Godefridus van Moorsel begraven. Ook al is de locatie niet meer exact bekend, toch is het interessant om hem te vermelden en niet alleen hem,

maar ook zijn vader en zijn oom Amandus. Hendrik sr. en zijn broer Amandus waren overtuigde patriotten. Amandus richtte in 1786 samen met de bekende Eindhovense patriot Jan van Hooff¹⁵ (1755-1816) de *Vaderlandse Sociëteit Concordia* op, in naam een sociëteit, maar in werkelijkheid een patriottisch gezelschap.

Hendrik sr. die in 1788 was getrouwd met de Limburgse Johanna Maria Voncken genoot een universitaire opleiding in Leiden, werd advocaat in Helmond en drossaard in Gemert. Hij was een overtuigd patriot en daarom afkerig van het Hollandse Oranjabewind. Dat

maakte dat hij net als zo veel patriotten in 1793 de wijk moest nemen naar Frankrijk waar hij na een kort verblijf in Béthune ging wonen in de de Rue Roustot in Duinkerken. Hij werd er als vreemdeling niettemin benoemd tot secretaris. Daar werd ook op 17 oktober 1791 zijn zoon Hendrik Godefridus geboren. Na de val van het Oranjabewind keerde hij terug uit ballingschap en werd achtereenvolgens in 1796 representant van Bataafsch Brabant, gevolgd door lid van het Hof van Justitie in Den Bosch. Op 1 januari 1800 trad hij in functie als secretaris van Heeze wat ook reden was om zich daar met zijn gezin te vestigen. Zijn functie werd er nog uitgebreid met schout en notaris. Op 31 juli 1830 overleed hij in Heeze op 73-jarige leeftijd. Omdat Heeze in die tijd maar één algemene begraafplaats kende mogen we er van uitgaan dat hij hier is begraven.

Zijn ongehuwde zoon Hendrik Godefridus, die ook jurist was, volgde hem op als secretaris van Heeze waar hij op 23 februari 1824 werd benoemd. Tevens was hij secretaris van Leende en op 16 juli 1820 was hij al in die functie benoemd in Someren. Voor de beschrijving van de geschiedenis van Heeze, Leende en Someren is zijn omstreeks 1842 voltooide manuscript met als titel '*Kroniek of aantekening der merkwaardige voorvallen binnen de gemeente Heeze en eenige omliggende dorpen en enkele welken algemene belangstelling verdienen*' van onschatbare waarde.¹⁶

¹⁵ Jan van Hooff kreeg ook landelijke bekendheid als strijder voor vrijheid, gelijkheid en broederschap. Op de Markt in Eindhoven is hij vereeuwigd in de gedaante van een standbeeld.

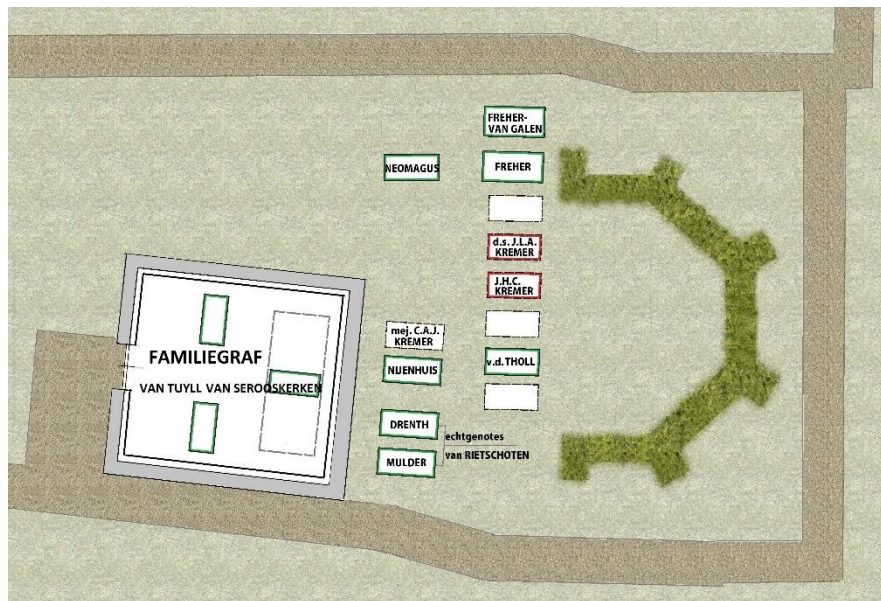
¹⁶ De kroniek is niet gesigeneerd maar kan niettemin aan hem worden toegeschreven. Op zeven plaatsen is het manuscript aangevuld door deken Bartholomeus Kemps. In 1953 is het manuscript uitgegeven en toegelicht door pater Domien de Jong van de Achelse Kluis.

Op den Rösheuvel

Hij overleed op 4 juni 1851 in Heeze en moet ook hier begraven zijn, maar de locatie is onbekend.

Graf ds. Kremer

Op deze begraafplaats werden verschillende leden van de domineesfamilie Kremer begraven. Ook al zijn de grafmonumenten inmiddels verdwenen is het toch de moeite waard om ze hier te vermelden.

Ds. Arnold Kremer (Langenberg [Did], 1767 – Veldhoven, 1840) was achtereenvolgens dominee in het Limburgse Urmond en van 1818 tot zijn dood in 1840 was hij predikant in Veldhoven. Hij was echter ook bekend als 'genezer van oogkranken'. Voor het behandelen van oogzieken was hij autodidact wiens deskundigheid ver verbreid was. Zodoende kwamen van heinde en verre patiënten naar Veldhoven en vestigden hun hoop op zijn kennis. In zijn Urmondse periode was hij getrouwd met Johanna Christina Maria Gertruida Thielen. Het echtpaar kreeg vier kinderen:

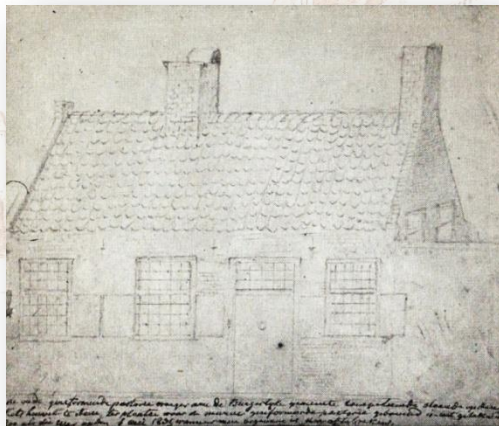
1. **Johannes Leonardus Arnoldus** (Jan), geboren te Urmond op 11 augustus 1798;
2. Johanna Christina Maria Elisabeth werd op 26 augustus 1800 in Sittard geboren, maar overleed ruim twee jaar later;
3. **Johannes Henricus Cornelis** zag het levenslicht in Sittard op 21 november 1802, was rijksontvanger en overleed, 76 jaar oud, op 25 februari 1879 in Heeze waar hij ook werd begraven op het oude kerkhof;
4. Johanna Maria Christina werd in Someren gedoopt op 3 november 1805, trouwde in Veldhoven in 1839 met Petrus Joachim Hirzel von Kemten en overleed daar op 2 januari 1867.

Op den Rösheuvel

Jan, de oudste zoon, trad in het voetspoor van zijn vader. Hij studeerde theologie in Utrecht en werd in 1825 beroepen als predikant in Heeze waarin hij werd bevestigd door zijn vader. Kort daarvoor was hij in Hengelo op 13 dec 1824 getrouwd met Aaltje Pliester. (geb. te Terborg op 2 aug 1796 en ovl. te Heeze op 15 mei 1867)

Het echtpaar kreeg negen kinderen:

1. **Christina Arnoldina Johanna**, geb. te Heeze op 16 okt 1826, ongetrouwd, ovl. (65 jaar oud) te Heeze op 15 jan 1892.
2. Arnoldus Johannes Cornelius, geb. te Heeze op 28 sep 1828, letterkundige, historicus, ovl. te Apeldoorn op 1 apr 1918, tr. te Heeze op 22 jun 1871 met Maria Adolphina Johanna Diemont, geb. te Ameide op 25 mei 1831.
3. Jan, geb. en ovl. te Heeze op 29 sep 1830.
4. Doodgeb. dochter, geb. te Heeze op 5 okt 1831.
5. Johan Constant, geb. te Heeze op 5 feb 1833, rijksontvanger, ovl. te Zevenbergen op 18 mei 1886, tr. te Veldhoven op 23 apr 1866 met Jacoba Maria Christina Hirzel von Kemten, dr. van Petrus Joachim Hirzel von Kemten en Johanna Maria Christina Kremer, geb. te Veldhoven op 21 jul 1839, ovl. te Bergeijk op 18 dec 1889 en aldaar begr. op de Bucht op 20 dec 1889.¹⁷
6. Doodgeb. zoon, geb. te Heeze op 25 jan 1837.
7. Doodgeb. dochter, geb. te Heeze op 21 aug 1838.
8. Doodgeb. zoon, geb. te Heeze op 29 okt 1840.
9. Theodorus Wilhelmus Albertus, geb. te Heeze op 24 mei 1843, ongetrouwd, ovl. (64 jaar oud) te Zeist wonend te Heeze op 19 feb 1908.

De oude pastorie van Heeze waarin ds. Kremer zijn intrek nam met zijn gezin als opvolger van ds. J.D. Cocheret. Tekening uit de 'Kronijk' van Van Moorsel.

Kremer volgde zijn vader niet alleen in het ambt, maar ook behandelde hij oogziekten en werd daar nog bekender in dan zijn vader.

De 'Commissie van geneeskundig onderzoek en toezicht in de Provincie Noord-Brabant' was van mening dat Kremers handelen als oogarts moest worden verboden. In een brief aan districts-

¹⁷ Over de protestantse begraafplaats van Bergeijk is ook een verhaal te vinden op de website.

Op den Rösheuvel

commissaris verdedigde Kremer zich met de argumenten dat hij tijdens zijn studie ook op dit gebied colleges had gevolgd en dat de geneeswijze al lang in zijn familie bekend was. Onder druk van veel ooglijders die hun hoop vestigden op Kremer besloot de gouverneur diens praktijk te gedogen en uiteindelijk werd zijn werk toch zodanig gewaardeerd dat koning Willem I hem in 1846 benoemde tot Ridder in de Orde van de Nederlandsche Leeuw.

Tijdgenoot en ooggetuige Van Moorsel schrijft in zijn 'Kronijk':

In het begin van Mei 1837 is ene groot aantal personen van allerlei stand uit onderscheiden steden en plaatsen van ons rijk - gelijk ook uit Pruissen en Belgien - die met zieke ogen behebt waren, naar Heeze gekomen en aldaar eenigen tijd verbleven onder behandeling van den Predikant van Heeze Johannes Arnoldus Leonardus Kremer, die gebruikt maakt van een soort van bijtende nat (zoo sommigen willen vitriool in bronselter, of regenwater ontlaten), waar van hij eenige druppelen in de ogen deed vallen, als dan dezelve met de vingers in het hoofd rond draaijende op dat het water over al daar in zoude komen; dat drie maal per dag hervat wordt des morgens, smiddags en des avonds; het aantal dezer vreemdelingen was dit jaar circa 80 à 100, waar van er dagelijks vertrokken, die weer door anderen vervangen wierden; de voornaamste wierden aan hunne kosthuizen bediend door de beiden dochters van den Veldwagter; de mindere klas kwam eerst in het schoolhuis aan de Kapel, en later in den Nachtegaal - een klijn huisje agter het aanglag van den secretaris in den hof of tuin van den predikant gelegen - bediend door Willem Mastenbroek, terwijl ieder Maandag de laatst genoemden in de behandeling plaats door Domine wierden geinspecteerd.

Ds. Kremer overleed in Heeze, een maand na zijn echtgenote, op 17 juni 1867. Hij werd 68 jaar. Hij, en verschillende familieleden waaronder zijn ongehuwde broer, werden op deze begraafplaats ter aarde besteld.

In 1839 werd een nieuwe pastorie gebouwd aan de Kapelstraat 63-65. Het ontwerp was van de hand van de bekende bouwkundige Adriaan van Gaal uit Geldrop. Aannemer Leonard Daris uit Bergeijk nam het werk aan voor f. 3685,-. Tot 1895 deed het pand dienst als domineeshuis. In de jaren tachtig van de vorige eeuw viel het ten prooi aan de "vooruitgang". (foto: beeldbank Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed; oktober 1978)

Graf Anton van der Tholl

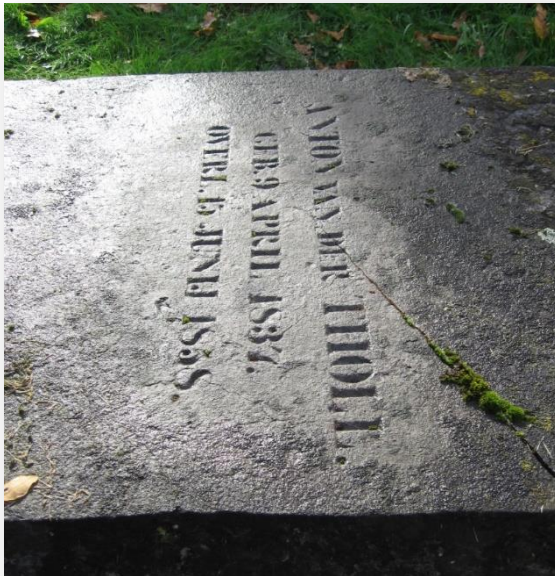

Foto: C.S. Smit

De oudste steen die nog te vinden is op deze begraafplaats is een eenvoudige liggende steen waarvan in het begraafregister is vermeld: "Nr. 14. A. van Tol; overleden 15 Juni 1858".

De overlijdensakte van de burgerlijke stand geeft de volgende informatie: "*dat alhier op den vijftienden dezer maand, om acht ure des namiddags is overleden Antoon van der*

Tholl oud een entwintig jaren, van beroep zonder, geboren te Haarlem provincie Noord Holland wonende te Haarlem tijdelijk verblijvende te Heeze, zoon van wijlen Isaac van der Tholl en van Marguérite Jannel, Apotheekhoudster wonende te Haarlem."

Tijdens zijn verblijf in Heeze logeert hij bij het gezin van de commies Cornelis Croes en zijn vrouw Johanna Catharina de Baelde.

Maar wat komt hij in Heeze doen? Het antwoord op die vraag komt van de Haarlemse predikant Conrad Busken Huet die bekend werd als schrijver, journalist en redacteur.¹⁸

Antoon brengt ook een attestatie mee van de Waalse gemeente te Haarlem, gedateerd 6 april 1855 en ondertekend door predikant Busken Huet.

De beide heren blijken elkaar ook persoonlijk goed te kennen want op 27 juni 1856 schrijft Huet een brief aan de achttienjarige Anton van der Tholl (1837-1858), een leerling van hem, die vergezeld van zijn zuster Anne, in Noord-Brabant verblijft om zich te laten behandelen aan een oogziekte. Omdat Anton vanwege deze ziekte niet in staat is zelf brieven te lezen, richt Huet in zijn brief het verzoek aan Anne om hem voor te lezen. Tussen Anne en hem ontstaat al gauw een hechte relatie, die in 1859 zal leiden tot een huwelijk. Anne Dorothée van der Tholl (1827-1898) is onderwijzeres op de 'kostschool voor jonge juffrouwen' in Haarlem. Zij schrijft onder haar eigen naam en onder het pseudoniem 'Ina' verhalen in tijdschriften en literaire almanakken.

¹⁸ In 1890 werden zijn brieven in boekvorm uitgegeven door zijn weduwe en zoon.

Op den Rösheuvel

Hoewel niet met name genoemd kwam Anton naar Heeze om zich te laten behandelen door ds. Kremer. Waarom of waaraan hij zo jong overleed is niet bekend.

Graf Heinrich Dobelmann, een tragische dood.

Naast het lijkenhuisje staat op de algemene begraafplaats een kleine, eenvoudige steen met daarop de tekst:

THIS IS THE PEACE
WHICH THE WORLD CANNOT GIVE
HEINRICH DOBELMANN
GEB. 13 JULI 1890 TE RÜSSEL
OVERL. 13 SEPT. 1936 TE HEEZE

Op zondag 13 september 1936 werd in Heeze in een sloot tussen de buurtschappen Kerkhof en Kruis het stoffelijk overschot gevonden van Heinrich Dobelmann. Hij bleek door een misdrijf om het leven te zijn gebracht. Het was landelijk nieuws; overal in het land verschenen meldingen van het gebeurde. 'De Zuid-Willemsvaart' van 14 september kopt zelfs met: "*Moord te Heeze. Het slachtoffer beestachtig afgemaakt*" en 'De Tijd' kopt: "*Onguur individu steekt zijn buurman dood*".

In het Eindhovens Dagblad van 14 september verscheen het volgende artikel.

MOORD TE HEEZE

De buurman met het mes

Zondagmiddag om zes uur is te Heeze tijdens een twist de heer Dobelmann uit Eindhoven, die ongeveer 40 jaar oud is, door zekeren Van Meijl met een mes gestoken. Een van de messteken trof D. in het hart zoodat deze terstond overleed. De politie heeft de zaak in onderzoek.

Nader meldt men ons:

Van Meijl die een uitzonderlijk leven leidt en een hut onder Leende bewoont, had het des avonds omstreeks zes uur aan den stok gekregen met den heer D. gedomicilieerd te Eindhoven aan de Lijsterlaan.

De ruzie liep zoo hoog dat Van Meijl zijn mes trok en D. dermate verwondde, dat deze kort daarna is overleden.

D. had een buitenverblijfje te Leende waar hij af en toe verbleef. Dit verblijfje is niet ver van de hut van den dader verwijderd.

Waarover de twee ruzie hebben gekregen is nog niet bekend. Wel weten we dat Van Meijl eenigszins abnormaal is en dientengevolge om de minste futilliteit ruzie zoekt.

Van Meijl is een-en-veertig jaar oud en leeft gescheiden van zijn vrouw.

De doodslag is gepleegd op een landweg bezijden den provincialen weg Heeze-Leende in de buurt van 't Ven onder de gemeente Heeze.

De moord houdt, naar wij vernemen, vermoedelijk verband met een grondkwestie. Omstreeks zes uur ontmoette de 46-jarige gehuwde Dobelmann zijn buurman Jef van Meijl. Beide waren per rijwiel. Van M. vroeg Dobelmann van zijn fiets te komen hetgeen deze weigerde. Daarop reed Van M. hem omver. Dobelmann kwam weer op de been, pakte zijn fiets en reed weg. Van M. ging hem achterna en volgde hem tot in het veld, waar hij hem te pakken kreeg. Van M. trok toen een mes en stak D. verscheidene malen. D. sprong echter op, maar opnieuw wierp Van M. zich op zijn slachtoffer en stak hem in pols en borst. Een dezer steken trof het hart, waardoor Dobelmann onmiddellijk dood was.

Van M. heeft de vlucht genomen en is nog niet achterhaald.

Nader vernemen wij dat de heer D. het slachtoffer is geworden van de zonderlinge neigingen van v. M. die zooals gemeld niet wel bij het hoofd schijnt te zijn. De heer D. woont hier aan de Lijsterlaan. Hij is een bekend schaakspeler en was voorzitter van de Eindhovensche Schaakclub. Zijn tragische dood zal vooral in schaakkringen zeer betreurd worden

De dader is nog voortvluchtig. De marechaussee te Heeze stelt een uitgebreid onderzoek in.

Heden arriveerde de justitie uit Den Bosch om een onderzoek in te stellen en tevens de sectie op het lijk te verrichten.

Van Meijl sloeg na zijn daad op de vlucht, maar daags na de feiten kon hij in Someren worden aangehouden.

Op den Rösheuvel

Wie was Heinrich Dobelmann, het slachtoffer?

Heinrich Dobelmann, wiens roepnaam afgeleid was van zijn laatste doopnaam¹⁹, werd op 13 juli 1890 geboren in het Duitse Ankum, in de buurtschap Rüssel, ongeveer 40 km ten noorden van Osnabrück als zoon van landbouwer Wilhelm Dobelmann en Maria Kröger.

Hij was koopman van beroep en vestigde zich in Rotterdam. Zijn toekomstige vrouw, Elisabeth Catharina Maria Zaal was Amsterdamse en zodoende vond daar hun huwelijk plaats op de 4^e augustus 1921. Het huwelijk bleek geen succes en het werd dan ook ontbonden door de rechtbank in Rotterdam op 27 juli 1927.

Op 22 januari 1930 trouwde hij opnieuw in Rotterdam met Catharina Henriette Borcherts waarna het stel zich vestigde op de Mathildelaan 67 (de Ventose flat) in Eindhoven. Dat was tijdelijk want drie maanden later werd hun adres Lijsterlaan 16, een woning 'op stand'.

Heinrich Dobelmann bezat in Leende aan de Oostrikkerdijk tussen Leende en Sterksel ook een weekendhuisje. Het was begin jaren dertig door Willem van der Sanden gebouwd naast het café 'de Koekoek' van zijn vader. Aan de overzijde van de weg stond een hutje van golfplaten en zoden waarin een zonderling stel woonde, namelijk Sjefke van Meijl en zijn vrouw en dat zou grote gevolgen krijgen!

An advertisement for 'Kleedingmagazijnen WELP & Co.' featuring a man in a suit and a building illustration. The text includes: 'Kleedingmagazijnen WELP & Co.', 'Combinatie Peek & Cloppenburg.', 'EINDHOVEN, TEGENOVER DE R.K. KERK.', 'Moderne inrichting voor HEEREN- EN KINDER-KLEEDING', 'Gemaakt en Naar Maat.', and 'TELEPHOON No. 76.'

Kleedingmagazijnen WELP & Co.
Combinatie
Peek & Cloppenburg.

EINDHOVEN,
TEGENOVER DE R.K. KERK.

Moderne inrichting voor
**HEEREN- EN KINDER-
KLEEDING**
Gemaakt en Naar Maat.

TELEPHOON No. 76.

Heinrich was inmiddels winkelchef geworden bij '**Kleedingmagazijnen Welp & Co**', aan het Stratumseind, tegenover de Catharinakerk. De zaak ontstond toen Wilhelm Heinrich Theodor Welp (1887-1950) in 1912 de zaak van Uppenkamp-van Dijk overnam. Hij verkocht als franchiser de confectie van P & C naast maatkleding. Dat Heinrich hier terecht kwam was niet vreemd want Welp was ook geboren in Ankum!

¹⁹ Zijn volledige voornamen waren: Johann Gerhard Heinrich

Op den Rösheuvel

Ook het tweede huwelijk hield geen stand want op 6 augustus 1936 was de scheiding een feit. Dat was wellicht ook de reden waarom Heinrich zijn intrek had genomen in het vakantiehuisje in Leende.²⁰

In tegenstelling tot de mededeling in de rouwadvertentie vond de uitvaart niet plaats vanuit het St. Nicasiusgesticht, maar vanuit het vakantiehuisje van de overledene. Naar het waarom van deze wijziging blijft het gissen. Een plausibele verklaring zou kunnen liggen in de opstelling van de Kerk. Dobelmann was rooms-katholiek volgens het bevolkingsregister, maar wel twee keer gescheiden en dat lag in die tijd moeilijk in klerikale kringen! Daarom werd hij wellicht ook niet begraven op de rooms-katholieke begraafplaats in Leende of Heeze, maar op de algemene begraafplaats.

In het Eindhovens Dagblad van woensdag 16 september 1936 kunnen we een verslag van de uitvaart lezen:

BEGRAFENIS J.G.H. DOBELMANN

Hedenmorgen heeft te Heeze de begrafenis plaats gehad van den op zoo tragische wijze om het leven gekomen heer J.G.H. Dobelmann, in leven voorzitter van de Eindhovensche Schaakvereniging.

Om half tien verliet de droeve stoet het landhuisje van den heer Dobelmann, waar het stoffelijk overschot was opgebaard en ging den stillen weg op naar het termidden der landouwen eenzaam gelegen kerkhof, bezijden den weg Heeze-Leende. Enkele auto's met familieleden, het bestuur en leden van de Eindhovensche Schaakvereniging en vertegenwoordigers van de Philips' Schaakclub volgden den lijkwagen.

Aan de groeve werd het woord gevoerd door den voorzitter van den Brabantschen Schaakbond, terwijl namens de Eindhovensche Schaakvereniging een groote krans witte lelies bij de baar werd nedergelegd.

De beaarding was een treurige, stille plechtigheid, waarvan allen, die er getuige van waren een droeve herinnering mede naar huis hebben genomen.

²⁰ Catharina Borcherts verkocht in 1940 het weekendhuisje aan Hein Nijhuis uit Eindhoven. In maart 1941 is ze verhuisd naar de Tongelresestraat in Eindhoven waar ze op twee verschillende huisnummers heeft gewoond en in 1954 is ze verhuisd naar de Merellaan. Ze is echter overleden in Vessem op maandag 29 juni 1959.

Wie was de dader Sjefke van Meijl?

Sjefke heette voluit Josephus Egidius van Meijl. Hij was op zondag 4 augustus 1895 in Leende (Oostrik) geboren als zoon van landbouwer Theodorus van Meijl (1848-1918) en Johanna Catharina Jutten (1858-1918). Na hem kreeg het echtpaar nog twee dochters. Ze hadden het niet getroffen met hun kinderen. Sjefke bleek een zonderling en zijn jongste zus had psychische problemen, zodanig dat ze kort na haar vertrek uit Leende werd opgenomen in psychiatrische instellingen.

Sjefke was geen onbekende bij justitie. In 1913, inmiddels 18 jaar oud, stond hij twee keer voor de rechter, één keer voor vernieling en één keer voor bedreiging. Daar bleef het niet bij want in 1919 moest hij zich verantwoorden voor diefstal en twee keer luidde de beschuldiging 'stroperij / jachtovertreding' (in 1919 en 1920).

Al op jonge leeftijd verloren de kinderen Van Meijl in 1918 binnen enkele maanden hun beide ouders. In 1919 trouwde zijn zus Hendrika en verhuisde zijn jongste zus naar Eindhoven.

Sjefke van Meijl is in 1921 nog een tijd in huis bij het gezin van zijn zus, de familie Van de Hulsbeek, in de kost geweest. Hij kwam toen uit Heerlen en had aan de gemeente opgegeven koopman te zijn. Datzelfde jaar is hij nog vertrokken naar Spekholzerheide bij Kerkrade.

Na nog even ingewoond te hebben bij Lambert Thoer in Someren vertrok hij in 1925 naar Brunssum om mijnwerker te worden. Toen heeft hij waarschijnlijk de elf jaar oudere Anna Bertha Carolina Knipa ontmoet, die weliswaar geboren werd in Maastricht (30 april 1884) maar protestantse ouders had die afkomstig waren uit het Duitse Bochum. Sjefke en Anna trouwden op 17 maart 1926 in Brunssum.

Anna was 11 jaar ouder dan Sjefke, maar op 28 mei 1929 beviel ze in Maastricht op 45-jarige leeftijd niettemin van een dochter die de namen Louisa Johanna Elisa kreeg en als rooms-katholiek werd ingeschreven. Op 10 april 1930 streek het gezin neer in Leende op het adres B-105. Kort daarna, op 28 augustus 1930, werd Anna met haar dochtertje in Leende uitgeschreven met bestemming Duisburg, terwijl Sjefke bleef ingeschreven, maar later komt Anna terug naar Leende. Hun dochterje overleed echter op 8 augustus 1933 in Utrecht.

Sjefke mocht een stuk grond van Bart van Asten (1893-1970) aan de Oostrikkerdijk gebruiken om een onderkomen op te bouwen. Bart van Asten trad in bij de paters trappisten in Zundert en besloot zijn eigendom te verkopen aan Heinrich Dobermann die dichtbij inmiddels een zomerhuisje had gekocht.

Na de arrestatie in 1936 vertrok Anna naar haar zus die in Eindhoven op de Kempischebaan woonde. Veel adressen volgden elkaar daarna op, maar uiteindelijk is ze in 1957 op 72-jarige leeftijd in Heerlen overleden.

De rechtzaak

Over de ware oorzaak en toedracht doen nogal wat verhalen de ronde. Daarom volgt hierna de integrale tekst van het artikel in de 'Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche Courant' van 3 december 1936 waarin verslag werd gedaan van de behandeling van de zaak door de rechtbank.²¹

Stadsnieuws. RECHTBANK.

De moord te Heeze.

Voor de rechtbank werd de strafzaak behandeld tegen J. E. v. M., 41 jaar, arbeider te Leende, thans gedetineerd. Aan verdachte wordt ten laste gelegd, dat hij op 13 Sept. 1936 te Heeze opzettelijk na in kalm overleg en rijp beraad daartoe het plan te hebben gemaakt Johan Dobbelman van het leven heeft beroofd door hem opzettelijk daartoe en met voorbedachten rade met een dolkmes, althans met een scherp snijdend voorwerp met kracht en geweld meerdere snij- en steekwonden toe te brengen in borst den rug ten gevolge waarvan Dobbelman kort daarop is overleden.

Vanwege het O. M. zijn 7 getuigen gedagvaard w.o. als deskundigen Dr. G. Janssens, geneesheer van het psychiatrisch geneeskundig gesticht 'Voorburg' Dr. B. Mettrop, Den Bosch.

Het dolkmes was als stuk van overtuiging de rechtzaal aanwezig.

Verhoor van verdachte.

De president Mr. Poerink vroeg wat er gebeurd was.

Verdachte antwoordde niet opzettelijk te hebben gehandeld. Verdachte was bij Dobbelman in huis en moest er uit. Onder wat ruzie ging verdachte heen per fiets. Nader kwam hij Dobbelman tegen die hem liet afstappen. Toen verdachte van de fiets stapte was hij overstuurd en wist niet meer wat hij deed. De fiets van Dobbelman reed tegen het rijwiel van verdachte aan.

De president memoreert dat verdachte voor den rechter-commissaris volledig heeft verklaard en leest hem die verklaring voor. Verdachte is zijn slachtoffer nagereden tot in een zandweg. Daar stapte verdachte opnieuw af, trok zijn dolkmes, wachtte zijn slachtoffer even op en stak er met het mes op in. De getroffen vluchtte over een sloot, doch verdachte volgde hem en stak opnieuw. De getroffen viel neer en gaf nog een kermend geluid.

Getuigenverhoor.

Getuigen M. van Lierop, 15 jaar, bankwerker te Heeze en F. Duisters, timmerman te Heeze zagen het drama gebeuren en verklaarden als voor omschreven.

²¹ In het artikel wordt de naam van het slachtoffer consequent als 'Dobbelman' geschreven.

Op den Rösheuvel

Ook getuige M. Sprengers, huisvrouw van Berne te Heeze zag eveneens dat verdachte zijn slachtoffer opwachtte en gestoken heeft. Verdachte heeft zijn jas weer aangetrokken en ging heen van de plaats van het misdrijf.

De president vraagt of getuige wellicht bang is. Ze aarzelt zoo en verklaarde voor den rechtercommissaris vlotter. Getuige zegt echter de waarheid en haar verhoor levert verder geen ander nieuws op.

Getuige T. Polak, marechaussee te Heeze heeft de aangifte van het gebeurde ontvangen van een jongen en getuige J. de Bruijn, wachtmeester der marechaussee te Heeze, heeft het lijk in beslag genomen en het onderzoek geleid.

Getuige Dr. B. Mettrop, Den Bosch, heeft op last van de Justitie de sectie op het lijk van den verslagene verricht. Het lijk had vier diepe steekwonden, hart en slagader waren doorgestoken. De steken zijn met kracht toegebracht. .

Getuige deskundige Dr. Janssens, Vught, heeft in opdracht van de Justitie een onderzoek ingesteld naar de geestvermogens van verdachte en verklaart hem nauwelijks toerekeningsvatbaar, met ziekelijke constitutie, die nu en dan nog wordt aangetast door ziekelijke geestelijke stoornissen, reagerend op onaangename situaties. (Het vervolg van de verklaringen van getuige werd afgelegd met gesloten deuren)

Requisitoir.

De Officier Mr. Dubois, memoreerde dat verdachte een zeer gevaarlijk mensch is. Hij heeft reeds eerder een poging tot doodslag gepleegd. Verdachte heeft brieven geschreeven aan H. M. de Koningin, aan den Officier e.a.

Hij woonde in een hutje dat hij zich op eens anders grond had ingericht, 't Was noodig dat de gevaarlijke man daar weg trok en eindelijk werd de grond verkocht en moest verdachte van zelf heen.

Dobbelmann was de kooper van den grond en verdachte nam nu het waandenkbeeld op dat Dobbelmann alleen den grond kocht om verdachte te verjagen.

Dobbelmann en diens vrouw gedroegen zich altijd zeer kalm tegen verdachte.

Op den dag van het drama kwam verdachte in de woning van Dobbelmann en moest er uit. Hij had een dolkmes bij zich van 17 c.M. lang. Dat mes heeft hij in een andere gemeente onder het zand verborgen. Als een varken heeft hij zijn slachtoffer afgeslacht door ontzettend zware steken. Toen de man doodgestoken was schopte verdachte zijn slachtoffer in de sloot. Spr. kan niet meegaan met het oordeel van Dr. Janssens als zou verdachte niet geheel verantwoordelijk zijn voor zijn misdrijf.

Verdachte is wel zeer gevaarlijk! Toen er iemand kwam met bloemen dacht verdachte dat er een inbreker was en sloeg hij er met een knuppel op. Als men zoo iemand maar psychopaath moet noemen dan is iedereen psychopaath die dergelijke misdrijven pleegt. Spr. zal echter rekening

Op den Rösheuvel

houden met wat door Dr. Janssen is verklaard. Spr. heeft tenlaste gelegd: moord, subs. doodslag, meer subs. zware mishandeling met doodelijk gevolg. Spr. kwalificeert het misdrijf als doodslag en eischt 10 jaar gevangenisstraf, waarna ter beschikking stelling van de regering.

Pleidooi.

De verdediging werd gevoerd door Mr. Emma Lion, Den Bosch, die om. aanvoerde, dat wanneer Dobbelmann verdachte niet was nagekomen er ook niets gebeurd zou zijn.

Hij kende toch den gevaarlijken aard van verdachte. Beter zou het dus zijn geweest hem uit de voeten te blijven.

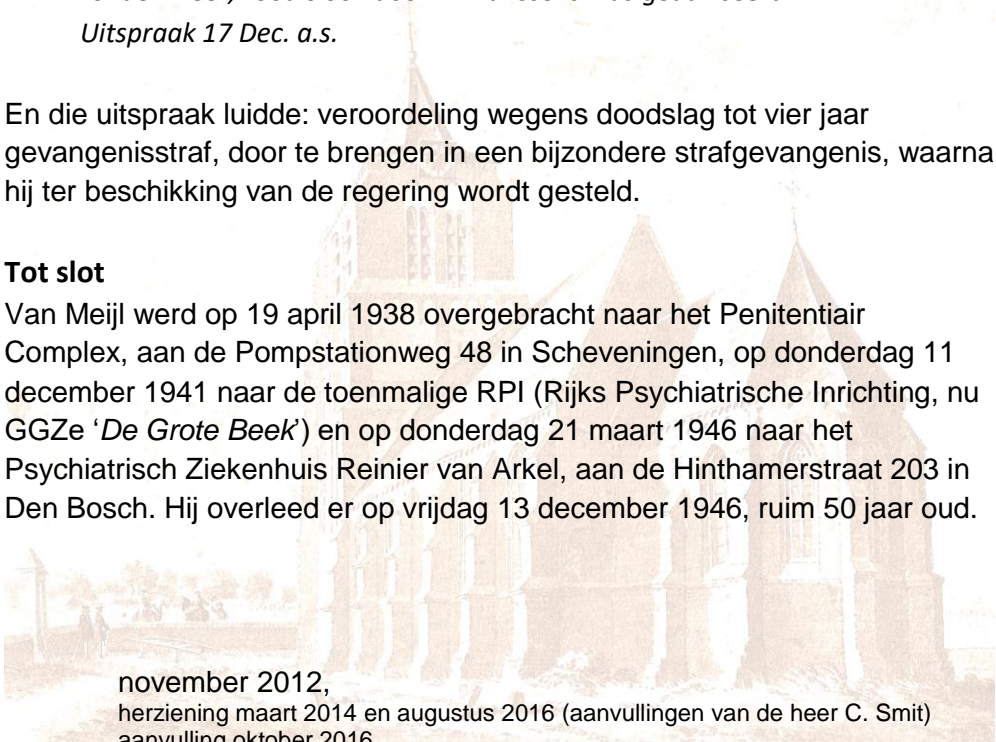
Pl. beroept zich overigens op het rapport en de conclusie van den deskundige Dr. Janssens en concludeerde tot ter beschikkingstelling aan de regering zonder meer, zooals ook door Dr. Janssens was geadviseerd.

Uitspraak 17 Dec. a.s.

En die uitspraak luidde: veroordeling wegens doodslag tot vier jaar gevangenisstraf, door te brengen in een bijzondere strafgevangenis, waarna hij ter beschikking van de regering wordt gesteld.

Tot slot

Van Meijl werd op 19 april 1938 overgebracht naar het Penitentiair Complex, aan de Pompstationweg 48 in Scheveningen, op donderdag 11 december 1941 naar de toenmalige RPI (Rijks Psychiatrische Inrichting, nu GGZe 'De Grote Beek') en op donderdag 21 maart 1946 naar het Psychiatrisch Ziekenhuis Reinier van Arkel, aan de Hinthamerstraat 203 in Den Bosch. Hij overleed er op vrijdag 13 december 1946, ruim 50 jaar oud.

november 2012,
herziening maart 2014 en augustus 2016 (aanvullingen van de heer C. Smit)
aanvulling oktober 2016
aanvulling november 2016
aanvulling januari 2017 Van Moorsel en ds. Kremer
aanvulling juli 2018 graf baron Van Tuyll van Serooskerken

© 2012-2018 W.L.P. Coolen / Op den Rösheuvel, stichting voor
funerair erfgoed in de gemeente Valkenswaard